

Vastaus valtuustoaloitteeseen 18.9.2023, terveystarkastuksiin mielenterveystarkastukset (Nuorisovaltuusto)

Aluehallitus 29.01.2024 § 14

Valmistelijat tulosaluepäällikkö (yhteiset sotekeskuspalvelut) Heli Järnefelt p. 040 3596 605, tulosaluepäällikkö (lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut) Johanna Puhakka p. 040 656 7758, palvelualuejohtaja (mielenterveys ja päihdepalvelut) Minna Mutanen p. 044 7944 300

Mielenterveyden edistäminen terveystarkastuksissa

Terveystarkastuksilla tarkoitetaan kliinisillä tutkimuksilla tai muilla tarkoituksenmukaisilla ja luotettavilla menetelmillä suoritettua terveydentilan ja toimintakyvyn tarkastusta. Kaikkiin terveystarkastuksiin sisältyy terveyden edistämistyö, joka pitää sisällään aina myös mielenterveyden edistäminen ja mielenterveyttä sekä sen suojaavien tekijöiden kartoittaminen. Ehkäisevällä työllä eli juuri terveystarkastuksilla pyritään vahvistamaan lapsen/ nuoren mielenterveyttä suojaavia tekijöitä ja tunnistamaan riskitekijöitä sekä minimoimaan niiden vaikutuksia.

Terveystarkastuksissa psyykkisen ja psykososiaalisen hyvinvoinnin arviointi tapahtuu keskustellen ja havainnoiden. Lisäksi tarkastuksessa hyödynnetään esitietolomakkeista saatuja tietoja, aikaisempia terveystietoja sekä varhaiskasvatuksesta tai opettajalta saatuja tietoja. Tapaamisessa käydään läpi esimerkiksi kuulumisia, vointia, jaksamista, arjen sujumista sekä terveystottumuksia. Tämä keskustelu on tärkeä osa mielenterveyden ja psykososiaalisen hyvinvoinnin arviointia.

Esimerkiksi laajoissa terveystarkastuksissa 1., 5. ja 8. luokilla tavataan terveydenhoitaja ja lääkäri. Tavoitteena on lapsen/nuoren hyvinvoinnin, kasvun, kehityksen ja terveydentilan arvioimisen lisäksi vanhempien / huoltajien ja koko perheen hyvinvoinnin selvittely.

Tältä osin valtuustoaloitteen mukaiset mielenterveystarkastukset osana muuta terveystarkastusta, ovat jo alueella käytössä, tokikin edelleen kehittämistyötä ja toimintojen yhtenäistä alueella jatketaan.

Eloisan opiskeluhoollon toimijoiden mielenterveyden riskitekijöiden tunnistamista ja hoidon osaamista on lisätty mm. kouluttamalla kuraattoreja ja terveydenhoitajia käyttämään erilaisia työmenetelmiä. Kehittämistyö on ollut esimerkiksi Cool Kids tai IPC- menetelmien koulutuksen toteuttaminen alueella vuosien 2022-2023 aikana.

Koulu- ja opiskeluterveydenhoitajilla, psykologeilla, kuraattoreilla sekä lääkäreillä on aina mahdollisuus konsultoida myös mielenterveys- ja päihdetyön erityisosaajia. Tarvittaessa mielenterveys- ja päihdepalvelujen ammattilaiset perehdyttävät ja kouluttavat Eloisan muuta henkilöstöä mielenterveysasioiden tunnistamiseen ja varhaisen tuen tarjoamiseen.

Syyskuun alussa on käynnistynyt suunnittelutyö, että vuoden 2024 alussa toteutetaan yhteinen tilaisuus Eloisan alueen kuntien nuorisovaltuuston jäsenille. Tässä tilaisuudessa on tarkoitus käydä vastavuoroisesti läpi Eloisan palveluihin liittyviä kehittämiskohteita nuorten näkökulmasta ja samalla lisätä tietoisuutta Eloisan alueen nuorten palveluista; niin terveydenhuollon kuin sosiaalihuollon palveluista.

Etelä-Savon alueella on toteutettu kansallista mielenterveysstrategiaa, joka julkaistiin alkuvuonna 2020. Vuoteen 2030 saakka ulottuvan strategian tavoitteena on turvata mielenterveystyön jatkuvuus ja tavoitteellisuus. Mielenterveysstrategian yhteydessä valmisteltiin itsemurhien ehkäisyohjelma, jonka toimenpiteitä Etelä-Savossa on toteutettu samanaikaisesti mielenterveysstrategian toimeenpanon kanssa. Strategiassa on viisi sisällöllistä painopistettä: mielenterveys pääomana, lasten ja nuorten mielenterveys, mielenterveysoikeudet, palvelut ja mielenterveysjohtaminen.

Lasten, nuorten ja perheiden mielenterveyden sekä hyvinvoinnin edistäminen kuuluu ihan jokaisen lasten ja nuorten tai perheiden kanssa toimivan ihmisten, järjestöjen, kuntien ja organisaatioiden tehtäviin, koska juuri lapsuuden ja nuoruuden kasvuolosuhteet vaikuttavat merkittävästi mielenterveyteen ja aina aikuisuuteen asti.

Lasten ja nuorten mielenterveys vahvistuu, kun yhteiskunta toimii niin, että

- luodaan edellytykset turvalliselle elämälle perheissä ja muissa keskeisissä kasvuympäristöissä ja yhteiskunnan muutoksissa,

- turvataan jokaiselle lapselle yhtäläiset mahdollisuudet hyvään itsetuntoon ja mielenterveystaitoihin, oppimiseen ja onnistumisen kokemuksiin,
- annetaan jokaiselle lapselle ja nuorelle yhtäläinen mahdollisuus osallistua turvallisiin ja kehitystä edistäviin harrastuksiin,
- turvataan haavoittuvassa asemassa tai elämäntilanteessa olevien lasten ja nuorten oikeudet,
- vähennetään lapsiperheköyhyyttä,
- vähennetään lasten ja nuorten syrjäytyneisyyttä.

(Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisy ohjelma vuosille 2020-2030, STM).

Toimivalta Hallintosääntö 124.2 §
Hallintosääntö 9.2 §:n 3 kohta

Hyvinvointialuejohtajan esitys:

Aluehallitus merkitsee selvityksen tiedoksi. Vastaus valtuustoaloitteeseen viedään tiedoksi aluevaltuustolle, joka merkitsee aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Aluevaltuusto 21.02.2024 § 20
8274/00.02.01/2023

Asiaselostus: Aluehallitus 29.1.2024 § 14

Toimivalta Hallintosääntö 124 §

Aluehallituksen esitys:

Aluevaltuusto merkitsee tiedoksi vastauksen nuorisovaltuuston valtuustoaloitteeseen ja toteaa asian loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Tiedoksi

nuorisovaltuusto